

İŞLETME BİRLEŞMELERİNDE ŞEREFİYENİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASI

Arş. Grv. Dr. Kerem SARIOĞLU

Arş. Grv. Özgür Muhittin ESEN

İstanbul Üniversitesi - İşletme Fakültesi

Muhasebe Anabilim Dalı

Bu çalışmanın amacı, özellikle son yıllarda gerek ülkemizde gerekse Dünya’da görülen işletme birleşmeleri sonucunda oluşan şerefiye kaleminin, Türkiye’de ve Dünya’da muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunu örnekler yardımı ile açıklamaktır.

Şerefiye, bilançodaki diğer kalemlerle oransal olarak karşılaştırıldığında çok önemli tutarlarda raporlanabilen bir varlık kalemidir. 2004 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada, bu kalemin anlaşılabilirliği hakkında, araştırmaya katılan finansal tablo kullanıcılarının büyük çoğunluğunun görüşü olumsuz olarak belirlenmiştir. Bu durum yüksek tutarlarda şerefiye kalemi yer almış bilançoların bütününe anlaşılabilirliği üzerinde de olumsuz bir etki yapmaktadır.

Söz konusu şerefiye kaleminin raporlanması ile ilgili son yıllarda Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında önemli görülebilecek değişiklikler yapılmıştır. Ülkemizde ise birden fazla muhasebe standardı belirleyicisinin aynı anda uygulamada olan muhasebe ve finansal raporlama standartları mevcuttur. Bu standartların bu çalışmada ele alınan noktalarda birbirleri ile uyuşmadığı belirlenmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde, terminoloji sorununa da değinilerek, şerefiye kaleminin raporlanması ile ilgili uygulamalar eleştirilmiş ve bu konuda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Şerefiye, işletme birleşmeleri, finansal tablolar

ACCOUNTING FOR GOODWILL IN BUSINESS COMBINATIONS

The purpose of this paper is to explain the accounting treatment and the reporting methods for goodwill as a balance sheet item, both at national and international levels with the help of examples.

Goodwill, when compared with the other balance sheet items proportionally, is an asset, that is reported at significantly high values. According to a survey conducted in 2004, the majority of the sample of financial statement users had negative opinion about the understandability of the term “Goodwill”. This result also put the understandability of the balance sheet in a questionable position as a whole.

In recent years, there has been a great deal of change in the International Financial Reporting Standards, related with the reporting of Goodwill. As for our country, there are more than one set of accounting standards issued by the separate standard setters. These different local standards conflict with each other at certain points. In the result section of this paper, we have presented our criticism on these differences.

Key Words: Goodwill, business combinations, financial statements

GİRİŞ

Finansal tabloların anlaşılabilirliği ile ilgili olarak 2004 yılında Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre (Sarioğlu, 2004, s.72), pek çok finansal tablo kalemi arasından özellikle bir bilanço kaleminin anlaşılabilirliği hakkında araştırmaya katılan finansal tablo kullanıcılarının tamamına yakınının görüşü olumsuz olmuştur. Bu kalem, “şerefiye”dir.

“Şerefiye”, her işletmenin bilançosunda raporlanabilen bir varlık kalemi değildir. Ancak, özellikle halka açık işletmelerin bilançolarında, finansal tablo kullanıcıları söz konusu kalemle karşılaşabilmektedirler. İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında hisse senetleri işlem gören Doğan Holding A.Ş.’nin 30 Eylül 2005 tarihli konsolide bilançosunda “şerefiye” kalemi söz konusu işletmenin toplam varlıklarının yaklaşık %33’ünü oluşturmaktadır. Söz konusu örnekteki tutarın oransal büyüklüğü, bu kalemin önemini tek başına ortaya koymak için yeterlidir.

Bir başka örnek ise 2002 yılında özelleştirilen bir devlet kuruluşu olan Petrol Ofisi Anonim Şirkettir (POAŞ). Bu işletmenin 30 Eylül 2005 tarihli bilançosunda yaklaşık 4,75 milyon YTL toplam değerle raporlanan varlıklarının yaklaşık 2,23 milyon YTL tutarındaki kısmı şerefiye kaleminden oluşmaktadır.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi bir işletmenin toplam varlıklarının yaklaşık yarısını oluşturacak kadar büyük tutarlara varabilen böyle bir kalemin, sözü geçen araştırmaya göre finansal tablo kalemleri arasında en anlaşılması en zor olması şaşırtıcıdır. Üstelik aynı araştırmaya göre “şerefiye”, muhasebe ve finans ile ilgili işlerde çalışanlara göre de, başka dallarda çalışanlara göre de aynı düzeyde anlaşılması zordur (Sarioğlu, 2004, s.174). Öyleyse muhasebe ve finans konularında çalışıyor olmama ya da bu dallarda eğitim almamış olmanın bu kalemin anlaşılması bulunması ile bir ilişkisi de yoktur. Bu durumda şerefiyenin raporlama yönteminde ya da kullanılan terminolojide bazı sorunlar bulunduğu tartışılmalıdır.

Bu tanımlayıcı makalenin ana amacı işletme birleşmelerinde ortaya çıkan “şerefiye” kaleminin değerlendirilmesi ve raporlanması ile ilgili ulusal ve uluslararası muhasebe ilke ve kurallarını örneklerle açıklamaktır. Çalışmanın ilk bölümünde şerefiye ve peştamallık kavramları açıklanarak “şerefiye” kelimesinin kullanımının yarattığı terminoloji sorununa değinilmiş, böylece girişte belirtilen araştırma sonucu da incelenmiştir. Daha sonra ulusal ve uluslararası muhasebe kural, ilke ve standartlarında “şerefiye” ile ilgili düzenlemeler örneklerle açıklanmıştır. Sonuç kısmında şerefiye kalemi ile ilgili mevcut uygulamaların genel bir eleştirisi yapılmıştır.

Bu çalışmada incelenen “şerefiye” kaleminin kapsamı, “bir işletmenin bir başka işletmeyi ele

geçirmesi ya da iki işletmenin birleşmesi sırasında ortaya çıkan şerefiye” ile sınırlandırılmıştır. Ana işletme ile iştiraklerinin finansal tablolarının konsolidasyon işlemi ile ortaya çıkan şerefiye, bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

1. ŞEREFİYE veya PEŞTAMALLIK

Şerefiye sözcüğünün anlamı Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “bir yer bayındır duruma getirildiğinde çevrede bulunan mülklerin değeri arttığında, sahiplerinden belediyece alınan para” veya “kooperatiflerde üst katlardaki evlerin veya caddeye bakan evlerin sahiplerinden alınan fazla ücret” (TDK Türkçe Sözlük, 1998, s.2087) olarak tanımlanmaktadır. Peştamallık kelimesi ise aynı sözlükte “İşlek bir dükkânı kiralamak isteyen o dükkânı işletene verdiği para” (TDK Türkçe Sözlük, 1998, s.1797) tanımı ile yer almaktadır.

Bu iki sözcükten “şerefiye”, Türkçe muhasebe dilinde, sözlük anlamından farklı olarak, aslında “peştamallık” kelimesinin tanımına uyacak şekilde kullanılmaktadır. Bu kalem, şerefiye adı altında, bilançoda işletmenin varlıkları arasında raporlanmaktadır. Vergi Usul Kanunu 1 Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde Şerefiye, “bir işletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarının (öz varlık) değeri arasındaki olumlu farklar” olarak tanımlanmıştır.

İngilizce’de “işletmelerin müşterileri ile olan iyi ilişkileri nedeniyle sahip olduğu değer” (The American Heritage Dictionary, 1994, s.361) olarak tanımlanan “goodwill” kelimesi, bu tanımından farklı olarak, Türkçe muhasebe diline “şerefiye” olarak yerleşmiştir. Hâlbuki “goodwill” sözcüğünün tanımı, yukarıda sözü geçen “peştamallık” kelimesinin tanımı ile daha çok örtüşmektedir.

“Peştamallık” kavramının kökeninin Osmanlılardaki meslek kuruluşları olan Lonca’lara dayandığı düşünülmektedir. Peştamal Farsça kökenli bir kelime olup, “iş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma” olarak tanımlanmaktadır (TDK Sözlüğü). Lonca kuruluşlarında en üst meslek derecesi olan ustalığa yükselmeye hak kazanmış kalfaya bir peştamal kuşandırılması geleneği bulunduğu bilinmektedir. Peştamal kuşandıktan sonra ayrı dükkân açmak isteyenler tutacakları yerin durumuna göre belli bir para ödedikleri için peştamallık deyimi meydana gelmiştir (Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi, s.67).

Günümüzde de, bir kişi veya kuruluşun başka bir işletmeyi satın alması sırasında, satın alınan işletmenin öz varlık değeri üzerinde ödenen tutar günlük konuşma dilinde “hava parası” olarak adlandırılmaktadır. Aslında bu tutar, satın alınan işletmenin sahiplerine peştamallık

ödenmesinden başka bir anlam taşımamaktadır. Bir işletmenin satın alınması için o işletmenin özvarlığının rayiç değeri üzerinde bir bedel ödenmesinin nedeni, elde edilenin sadece işletmenin varlıkları ve borçlarından ibaret olmamasıdır. Çünkü, böyle bir satın almada, işletmenin belli bir müşteri portföyüne, ticari itibara, iyi bir coğrafi konuma, tecrübeli çalışanlara, oturmuş bir işletme organizasyonuna ve işletme kültürüne sahip olması sayesinde gelecekte yaratacağı nakit akışları da satın alınmaktadır.

2. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINDA ŞEREFİYE

2.1. Şerefiye'nin Ortaya Çıkışı ve Raporlanması

Satın alma ve işletme birleşmelerinde ortaya çıkan "Şerefiye" kalemi ile ilgili uluslararası muhasebe kuralları, "İşletme Birleşmeleri" (Business Combinations) başlıklı 3 numaralı Uluslararası Finansal Raporlama Standardında (UFRS 3) (International Financial Reporting Standards; IFRS 3) detaylı bir şekilde, ayrıca "Maddi Olmayan Varlıklar" (Intangible Assets) başlıklı 38 numaralı ve "Varlıklarda Değer Azalışı" (Impairment of Assets) başlıklı 36 numaralı Uluslararası Muhasebe Standartlarının (UMS) (International Accounting Standards; IAS) ilgili bölümlerinde açıklanmıştır.

2004 yılından itibaren uygulanmaya başlanan UFRS 3 ile daha önce işletme birleşmeleri ile ilgili uluslararası muhasebe standardı olan UMS 22 uygulamadan kaldırılmıştır.

UFRS 3, bir işletmenin diğer bir işletmeyi satın alması ya da işletme birleşmeleri olarak adlandırılan finansal olayların tümünün muhasebeleştirilmesinde ve raporlanmasında tek bir yöntemin uygulanması ilkesini benimsemiştir. Söz konusu yöntem "satın alma yöntemi" olarak adlandırılmaktadır. Satın alma yöntemi ile satın alan işletme, yaptığı toplam ödemenin, satın aldığı işletmenin tüm varlık ve borçları ile bilanço dışı yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değerini aşan bölümünü, "şerefiye" olarak muhasebeleştirecek ve raporlayacaktır. UFRS 3'de gerçeğe uygun değer, "karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutar" olarak tanımlanmaktadır. Şerefiye kalemi, bilançoda maddi olmayan varlıklar başlığı altında raporlanacaktır. Burada esas olan işletmenin varlıklarının gerçeğe uygun değerinden borçların gerçeğe uygun değerinin çıkarılması ile bulunacak olan, "gerçeğe uygun özsermaye" değerinden, daha yüksek bir ödeme yapılmasıdır. Böylece işletmenin gerçek değerinin, sahip olduğu varlıklarının ayrı ayrı gerçeğe uygun değerlerinin toplamından daha yüksek olduğu kabul

edilmektedir. Bu değer işletmenin hali hazırda piyasadaki itibarı, müşteri portföyü, tecrübeli çalışanları ve yerleşik işletme organizasyonunun gelecekte yaratacağı fayda için ilave bir bedel olarak ödenmektedir.

İşletme birleşmelerinde ortaya çıkan şerefiyenin uluslararası finansal raporlama standartlarına göre raporlanması ile ilgili aşağıdaki örnek verilebilir.

Örnek:

A ve B İşletmelerinin 31.12.20X1 tarihli bilançolarında raporlanan özsermaye toplamaları sırasıyla 2.800 ve 1.000 para birimidir (PB). A işletmesi B işletmesinin hisselerinin tamamını B İşletmesinin ortaklarına toplam 1.300 PB ödeyerek 31.12.20X1 tarihinde satın almıştır. A ve B işletmesinin "satın alma" tipindeki bu birleşme öncesi birbirleri ile herhangi bir ticari ilişkisi bulunmamaktadır. İşletmelerin söz konusu birleşmeden önce finansal tabloları Tablo 1'deki gibidir.

bilançoda A işletmesinin tüm varlık ve borçlarının gerçeğe uygun değerleri üzerinden raporlandığı varsayılmıştır. B işletmesinin bilançosunda maliyet değeri üzerinden gösterilen Maddi Duran Varlıkları toplamının ise gerçeğe uygun değerinin 800 PB olduğu kabul edilmiştir. B İşletmesinin diğer varlık ve borçlarının, birleşme tarihinde, maliyet değerleri (veya defter değerleri) ile gerçeğe uygun değerleri arasında bir fark olmadığı varsayılmıştır. Bu durumda birleşme sonrası "yeni A" işletmesinin bilançosunda, B işletmesinden alınan tüm varlıkların gerçeğe uygun değerleri dikkate alınmış olmaktadır. Birleşme sonrası "yeni A" İşletmesinin bilançosunda B işletmesinden elde edilen Maddi Duran Varlıkların değeri 800 PB olarak dikkate alınarak, böylece "yeni A" şirketinin maddi duran varlıklarının gerçeğe uygun toplam değeri 3.100 PB olarak hesaplanacaktır.

Buna göre B işletmesinin satın alınması için ödenen 1.300 PB, bu işletmenin özsermayesinin gerçeğe uygun değeri olan 1.100 PB'den 200 PB daha fazladır. Söz konusu fark şerefiye olarak muhasebeleştirilmekte ve bilançoda aynı değerden raporlanmaktadır. A ve B işletmelerinin yukarıda açıklanan şekilde birleşmeleri ile oluşan yeni A şirketinin 31.12.20X1 tarihli bilançosu Tablo 2'deki gibi olacaktır.

Tabloda görüldüğü gibi birleşme sonrasında "yeni A" işletmesinin şerefiye dışındaki varlıkları, borçları ve özsermayesi, birleşme öncesi "eski A" ve "eski B" şirketlerinin varlık, borç ve özsermayelerinin gerçeğe uygun değerinin toplamlarından ibarettir.

Tablo 1: Varsayımsal A ve B Şirketleri Bilançoları

	A	B
Varlıklar		
Nakit ve Nakit Benzerleri	1.350	20
Menkul Değerler	70	130
Ticari Alacaklar	890	320
Stoklar	240	45
Maddi Duran Varlıklar	2.300	700*
Toplam Varlıklar	4.850	1.215
Borçlar ve Özsermaye		
Ticari Borçlar	2.050	215
Toplam Borçlar	2.050	215
Sermaye	2.100	700
Birikmiş Kârlar	700	300
Toplam Özsermaye	2.800	1.000
Toplam Borçlar ve Özsermaye	4.850	1.215

(*) maliyet değeri üzerinden belirlenmiş defter değeridir. Söz konusu varlığın gerçeğe uygun değeri 800 PB'dir.

Tablo 2: “Yeni A” Şirketi 31.12.20X1 Tarihli Bilançosu

Birleşme Sonrası	A
Varlıklar	
Nakit ve Nakit Benzerleri	70
Menkul Değerler	200
Ticari Alacaklar (net)	1.210
Stoklar	285
Maddi Duran Varlıklar (net)	3.100
Şerefiye	200
Toplam Varlıklar	5.065
Borçlar ve Özsermaye	
Ticari Borçlar	2.265
Toplam Borçlar	2.265
Sermaye	2.100
Birikmiş Kârlar	700
Toplam Özsermaye	2.800
Toplam Borçlar ve Özsermaye	5.065

2.2. Şerefiyenin İtfası, Değer Düşüklüğü Testi ve Raporlanması

UFRS 3 ile geçmişte UMS 22 hükümlerine göre mümkün olan “peştamallık üzerinden itfa hesaplanması” uygulaması kaldırılmıştır. Buna göre satın alan işletmenin bilançosunda yer alan “peştamallık” kalemi itfaya tabi olmayıp, yılda en az bir

kez değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığının kontrolü yapılarak raporlanacaktır. Değer düşüklüğünün kontrolü ve raporlanması ise UMS 36 hükümlerine göre gerçekleştirilecektir. Değer düşüklüğüne neden olabilecek herhangi bir olay (veya çevre koşulundaki değişiklikler) söz konusu olduğunda, değer düşüklüğü kontrolü işleminin daha sık aralıklarla yapılması gerektiği yine aynı standart hükümlerinde belirtilmiştir.

Bu durumda, örnekte verilen işletme birleşmesinde ortaya çıkan şerefiye itfaya tabi değildir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) UFRS 3 ile daha önce uygulanan 20 yıllık itfa uygulamasının kaldırılmasına gerekçe olarak, bir varlık olarak tanımlanan şerefiyenin tahmini ekonomik ömrünün belirlenmesinin oldukça güç ve yoruma açık olmasını göstermiştir. Bu nedenle itfa uygulaması yerine söz konusu değerde meydana gelebilecek düşüşlerin her raporlama döneminde gözden geçirilerek bilançoya değer düşüklüğü olarak yansıtılmasının daha uygun olacağı görüşünü açıklamıştır.

Değer düşüklüğü testinin nasıl yapılması gerektiği, 36 numaralı Uluslararası Muhasebe Standardında açıklanmıştır. Bu standart, varlıklarda değer kayıplarının raporlanması ile ilgili hükümler içermektedir. Standart hükümleri, şerefiye ile ilgili değer düşüklüğü testi hakkında açıklamalardan önce, “nakit yaratan birim” kavramını tanımlamaktadır. Buna göre birleşme sonucunda yeni oluşan işletmenin diğer tüm varlıklarından bağımsız olarak nakit yaratma kabiliyetine sahip varlık grubuna, “nakit yaratan birim” adı verilmektedir. “Nakit yaratan birim” sözü ile birleşme sonrası oluşan yeni işletmenin, birleşme ile edindiği varlık gruplarının, birbirinden bağımsız nakit yaratabilme yetenekleri olduğu varsayılmaktadır. Değer düşüklüğü testinin yapılmasında, öncelikle, nakit yaratan birimin “geri kazanılabilir değerinin” yılda en az bir kez belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu standartta geri kazanılabilir değer, “bir varlık ya da nakit yaratan birimin gerçeğe uygun değerinden elden çıkarma maliyetleri (satış giderleri, komisyon v.b.) düşüldükten sonra bulunan değeri ile kullanımdaki değeri arasından düşük olanı” olarak tanımlanmıştır. Kullanımdaki değer ise, “bir varlık ya da nakit yaratan birimden gelecekte elde edilecek nakit akışlarının bugünkü değeri” olarak tanımlanmıştır. Daha sonra, geri kazanılabilir değer ile söz konusu varlık grubunun kayıtlı değeri karşılaştırılmaktadır. Varlık grubunun geri kazanılabilir değerinin kayıtlı değerinden düşük olması durumunda ise, aradaki fark, değer düşüklüğü olarak dikkate alınarak giderleştirilmektedir. Bu durumda söz konusu değer azalışı öncelikle değer düşüklüğü yaşanan nakit yaratan birime ait şerefiye tutarından düşülecektir. Değer azalışı tutarının şerefiye tutarından büyük olması durumunda ise şerefiye tutarını aşan kısım, nakit yaratan birime ait varlıklara dağıtılarak, bu varlıkların kayıtlı

değerlerinden düşülmelidir. Bu dağıtım, varlıkların kayıtlı değerlerinin birbirine oranlanması suretiyle bulunacak oran nispetinde yapılmalıdır.

Söz konusu standart hükümleri yukarıdaki örnek tekrar ele alınarak daha iyi açıklanabilir. Buna göre yukarıdaki örnekte birleşme sonrası oluşan “yeni A” şirketinin sahip olduğu varlıklar arasında, “eski B” şirketten edinilmiş varlıkların, ayrı bir bütün olarak nakit yaratma kabiliyetinde olduğu varsayalım. “Eski B” şirketinin tanımlanabilir varlık ve borçlarının, “yeni A” şirketi bilançosundaki kayıtlı değerleri ile geri kazanılabilir değerleri arasında bir fark olmadığında şerefiye ile ilgili herhangi bir değer düşüklüğü de söz konusu olmayacaktır. Herhangi bir değer düşüklüğünün söz konusu olmadığı bu durumda, “yeni A” işletmesinin 31.12.20X2 tarihli bilançosu Tablo 3’deki gibi olacaktır.

“Eski B” şirketten elde edilmiş varlıklardan oluşan nakit yaratan birimin geri kazanılabilir değerinin, kayıtlı değerinden daha düşük olması durumunda ne şekilde raporlama yapılacağı ise söz konusu örnek tekrar ele alınarak açıklanabilir.

Buna göre, “eski B” işletmesinden elde edilen varlıklardan oluşan nakit yaratan birimin varlık ve borçlarının defter değerinin 31.12.20X2 tarihinde 1.060 PB olduğu varsayalım. Bir başka deyişle “yeni A” şirketinin 31.12.20X2 tarihinde kayıtlı değeri 3.480 PB olan toplam varlıklarının, 1.060 PB tutarındaki kısmı “eski B” şirketten “yeni A” şirketine intikal eden tanımlanabilir varlık ve borçların net defter değeridir.

Tablo 3: Birleşmeden Bir Yıl Sonra Değer Düşüklüğü Söz Konusu Olmadığında Yeni A Şirketi 31.12.20X2 Tarihli Bilançosu

Birleşme Sonrası	A
Varlıklar	
Nakit ve Nakit Benzerleri	200
Menkul Değerler	410
Ticari Alacaklar (net)	1.600
Stoklar	320
Maddi Duran Varlıklar (net)	2.950
Şerefiye	200
Toplam Varlıklar	5.680
Borçlar ve Özsermaye	
Ticari Borçlar	2.200
Toplam Borçlar	2.200
Sermaye	2.100
Birikmiş Kârlar	1.380
Toplam Özsermaye	3.480
Toplam Borçlar ve Özsermaye	5.680

“Yeni A” şirketine nakit yaratan ayrı bir birimi temsil ettiği varsayılan bu varlık ve borçların aynı tarihteki gerçeğe uygun değeri, olası elden çıkarma maliyetleri düşüldükten sonra 920 PB, kullanımdaki değeri ise 1.100 PB olsun. Bu durumda söz konusu nakit yaratan birimin geri kazanılabilir değeri (olası satış maliyetleri düşüldükten sonraki gerçeğe uygun değeri ile kullanımdaki değerinden düşük olanı) 920 PB’dir. Buna göre, “yeni A” şirketinin bilançosunda, defter değeri 1.060 PB olan nakit yaratan birimin değerinde bir değer azalışı söz konusudur. Bu değer azalışı;

$$1.060 - 920 = 140 \text{ olarak hesaplanmaktadır.}$$

Bu durumda söz konusu değer azalışının “yeni A” şirketinin bilançosunda Şerefiye kaleminden indirilerek raporlanması gerekmektedir.

Buna göre 31.12.20X2 tarihli bilançoda raporlanması gerekli şerefiye;

$$200 - 140 = 60 \text{ olacaktır.}$$

Böylece, “yeni A” şirketinin böyle bir değer düşüklüğü durumunda 31.12.20X2 tarihli bilançosu Tablo 4’deki gibi raporlanmalıdır.

Şerefiye kalemindeki değer azalışı ilgili dönemin gelir tablosunda diğer bir gider olarak raporlanacak ve net dönem kârından bu şekilde indirilecektir. Söz konusu işletmenin 31.12.20X2 tarihinde sona eren döneme ait gelir tablosunda şerefiyedeki değer azalışı ile ilgili gider Tablo 5’deki şekilde gösterilebilir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta değer azalışının sadece “eski B” şirketi ile birleşme sırasında ortaya çıkmış bulunan şerefiyeden yapılmasıdır. Bu örnekte “eski B” şirketten başka şirketler de satın almış ve bunlarla ilgili de belli tutarlarda şerefiye hesaplanıp raporlanmış olsaydı, bunlardan sağlanan nakit yaratan birimlerin değer düşüklüğü testi de ayrıca yapılacaktır. Böyle bir durumda satın alınan bu diğer şirketlerden elde edilen nakit yaratan birimlerdeki değer düşüklüğü yalnızca bunların satın alınması sırasında ortaya çıkan şerefiye tutarlarından ayrı olarak düşülecekti.

2.3. Negatif Şerefiye

3 numaralı UFRS’da, işletme birleşmelerinde nadiren de olsa, birleşmenin satın alan işletmeye olan maliyetinin, satın alınan işletmenin özsermayesinin gerçeğe uygun değerinden daha düşük olabileceği belirtilmiştir. Böyle bir durumda, elde edilen işletmenin özsermayesinin gerçeğe uygun değerinin, işletmenin satın alınması için ödenen toplam tutarı aşan kısmının, satın alma sırasında gerçekleşen bir gelir olarak muhasebeleştirilmesi ve o döneme ait Gelir Tablosunda raporlanması gereği yine aynı standartta belirtilmiştir. UFRS 3 ile yürürlükten kaldırılana dek işletme birleşmeleri ve satın almalar ile ilgili raporlama kurallarını belirleyen UMS 22 hükümlerinde ise, ender

de olsa karşılaşılabilecek bu gibi durumlarda ortaya çıkan satın alan işletme lehine farklar “negatif şerefiye” olarak adlandırmaktaydı. UMS 22’de söz konusu tutarların varlıklardan bir indirim kalemi olarak raporlanması öngörülmüştü. Bu kaleme UFRS 3’de yer verilmemekte, söz konusu uygulama da UMS 22’nin yürürlükten kaldırılması ile terkedilmiş olmaktadır.

UFRS 3, nadiren de olsa karşılaşılabilecek böyle bir durumda satın alınan işletmenin bilançosunun gerçeği yansıtip yansıtmadığının bir kez daha kontrol edilmesini ve özsermayenin gerçeğe uygun değerinde bir hata olup olmadığı belirlenmesini öngörmektedir. Tüm kontrollerden sonra özsermayenin gerçeğe uygun değerinin doğru hesaplandığı anlaşılırsa, söz konusu farkın yukarıda da belirtildiği gibi işletmenin satın alındığı dönemde gelir olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Tablo 4: Birleşmeden Bir Yıl Sonra Değer Düşüklüğü Söz Konusu Olduğunda Yeni A Şirketi 31.12.20X2 Tarihli Bilançosu

Birleşme Sonrası	A
Varlıklar	
Nakit ve Nakit Benzerleri	200
Menkul Değerler	410
Ticari Alacaklar (net)	1.600
Stoklar	320
Maddi Duran Varlıklar (net)	2.950
Şerefiye (net)	60
Toplam Varlıklar	5.540
Borçlar ve Özsermaye	
Ticari Borçlar	2.200
Toplam Borçlar	2.200
Sermaye	2.100
Birikmiş Kârlar	1.240
Toplam Özsermaye	3.340
Toplam Borçlar ve Özsermaye	5.540

Tablo 5: Yeni A Şirketi 31.12.20X2 Tarihinde Sona Eren Döneme Ait Gelir Tablosu

Satış Geliri	10.000
- Satışların Maliyeti	-8.200
Satış Kârı	1.800
- Faaliyet Giderleri	-910
Faaliyet Kârı	890
- Şerefiye Değer Azalışı Gideri	-140
Faiz ve Öncesi Kâr	750
- Faiz Gideri	-210
Net dönem kârı	540

3.TÜRKİYE’DE ŞEREFİYE ve PEŞTAMALLIĞIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ve RAPORLANMASI

3.1. Şerefiye’nin Ortaya Çıkışı ve Raporlanması

Türkiye’de işletme birleşmelerinde ortaya çıkan şerefiye ile ilgili muhasebe kurallarını belirleyen dört farklı düzenleme bulunmaktadır. Bunlar, aşağıdaki gibidir:

- Vergi Usul Kanununun (kısaca: VUK) ilgili değerlendirme esasları
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (kısaca: MSUGT)
- Sermaye Piyasası Kurulunun (kısaca: SPK) 15.11.2003 tarihinde yayımladığı “Sermaye Piyasalarında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” (Seri:XI, No:25)
- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’nun (kısaca: TMSK) UMS ve UFRS’nin çevirisi olarak 31.12.2005 tarihinden itibaren geçerli olan Türkiye Muhasebe Standartları (kısaca: TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (kısaca TFRS)

SPK’nın yayımladığı muhasebe standartlarında (Seri:XI, No:25), şerefiye ile ilgili değerlendirme ve raporlama esasları tebliğin “İşletme Birleşmeleri” (Onikinci Kısım), “Maddi Olmayan Varlıklar” (Sekizinci Kısım) ve “Varlıklarda Değer Düşüklüğü” (Dokuzuncu Kısım) başlıklı bölümlerinde açıklanmıştır.

VUK’da (VUK) bu konu “İlk Tesis ve Taazzuv Giderleri ve Peştamallıklar” başlıklı 282. maddede düzenlenmiştir.

Türkiye Muhasebe Standartlarında (TMS) şerefiye; “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar”, “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” ve “TFRS 3 İşletme Birleşmeleri” standartları ile düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeler içerisinde VUK değerlendirme esasları dışında hiçbirinde “peştamallık” ifadesi kullanılmamıştır. Kullanılan terim “şerefiye” dir.

SPK standartları ve TMS tebliği UFRS’ye bağlı kalınarak hazırlanmıştır. Bu iki düzenlemeye göre de şerefiye, UFRS ile aynı şekilde tanımlanmıştır.

SPK standartları, TMS ve MSUGT (VUK) şerefiyenin bilançoda varlıklar arasında raporlanacağını ifade etmiştir. SPK ve TMS’de şerefiye bilançoda net değerleri (satın alma maliyetlerinden birikmiş itfalarının ve değer düşüklüklerinin indirilmesi ile bulunan net değerleri) ile gösterilirken, MSUGT’de (VUK) maliyet değeri ile raporlanmaktadır.

TMS’de işletme birleşmelerinin yalnız satın alma yöntemine göre muhasebeleştirileceği belirtilmiştir. SPK standartlarında ise satın alma yöntemine ek olarak “çıkarların birleştirilmesi” yöntemi de muhasebeleştirme yöntemleri arasında sıralanmıştır. Buna göre SPK standartlarında, satın alma türünde olan

işletme birleşmelerinin satın alma yöntemine (purchase method) göre, hakların birleştirilmesi türünde olan işletme birleşmelerinin ise “çıkarların birleştirilmesi” (pooling of interest method) yöntemine göre muhasebeleştirileceği belirtilmiştir. VUK’da, herhangi bir yöntem belirtilmemesine rağmen, birleşme sonucunda ortaya çıkan farkın mali tablolar içinde ayrı bir kalem olarak raporlanması, satın alma yöntemine göre muhasebeleştirildiğini göstermektedir.

Kurumlar Vergisi Kanununda (KVK) Şerefiye’nin hesaplanması ve raporlanması ile ilgili bir açıklamada bulunulmasa da, “devir, bölünme ve hisse değişimi” başlıklı KVK 19. maddesinin 1. bendinin b fıkrasında, “çıkarların birleştirilmesi” yöntemine göre birleşmelerin muhasebeleştirilerek raporlanması gerektiği belirtilmiştir (KVK Kanun No: 5520).

Hem TMS’de, hem SPK standartlarında, hem de VUK Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde, satın alma yöntemine göre birleşme, UFRS 3 hükümleri ile aynı olarak, satın alma maliyeti esas alınarak muhasebeleştirilmektedir. Şerefiye, satın alma değeri ile gerçeğe uygun değer (VUK’nda rayiç bedel) arasındaki fark olarak hesaplanmaktadır. Bu durumda TMS ve SPK standartlarına göre yukarıdaki örnek aynen ele alındığında, birleşme sonrası oluşacak “yeni A” şirketinin bilançosu Tablo 2’deki gibi olacaktır.

Çıkarların Birleştirilmesi Yöntemi:

SPK muhasebe standartları ile ilgili tebliğde (SPK Tebliği, Seri:XI No:25, onikinci kısım, madde 323 ve 324), bazı istisnai durumlarda bir işletme birleşmesinde satın alanın belirlenmesinin mümkün olmayabileceği belirtilmiştir. Bu durumda birleşen işletmelerin hissedarları, birleşme sonucunda oluşan işletmenin net varlık ve faaliyetlerinin tamamı ya da tamamına yakın kısmı üzerindeki kontrolü eşit haklara sahip olarak paylaşmaktadırlar. Hakların birleştirilmesi olarak adlandırılan bu türde işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde, çıkarların birleştirilmesi yönteminin uygulanması gerektiği standartların ilgili maddesinde belirtilmiştir. Çıkarların birleştirilmesi yönteminde, birleşmeye taraf işletmelerin birbirileri arasındaki işlemler elimine edilmekte ve yeni oluşan işletmenin bilançosunda söz konusu işletmelerin varlıkları, borçları ve özsermayeleri kayıtlı değerleri üzerinden birleştirilerek raporlanmaktadır. Birleşme için yapılan “çeşitli türde” ek ödemeler (söz konusu ek ödemeler, nakdin yanı sıra, yeni hisse ihracı veya diğer varlıkların transferi şeklinde olabilmektedir) ile birleşmeye katılan şirketin özsermayesi arasındaki fark ise özsermayede düzeltme yapılarak muhasebeleştirilmektedir. Böylece bilançoda şerefiye veya negatif şerefiye oluşmamasının sağlanacağı ifade edilmiştir.

Bu çalışmanın başında verilen örnek, A ve B İşletmelerinin birleşmesinin “hakların birleştirilmesi” türünde bir birleşme olduğu varsayılarak tekrar ele alınabilir. Buna göre A şirketinin özsermayesinin gerçeğe uygun değerinin %33,33’ünü temsil eden sayıda hisse senedi B şirketi ortakları adına yeniden düzenlenmiş, buna karşılık B şirketinin varlık ve borçlarının tamamı A şirketine devredilmiş olsun. Böylece ortaklık yapısı değişen ve “eski B” şirketi varlık ve borçlarına da sahip olan “yeni A” işletmesi kurulmuştur. Yapılan anlaşma gereği bu birleşme sonucu oluşan “yeni A” şirketinin kararlarında, “eski A” ve “eski B” şirketlerinin ortaklarının eşit söz hakkı olduğu varsayalım. Söz konusu finansal olayı çıkarların birleştirilmesi yöntemine göre ele aldığımızda yeni A şirketinin 31.12.20X1 tarihli bilançosu Tablo 6’daki gibi olacaktır. (aşağıdaki tablo, Tablo 1’deki birleşme öncesi iki şirket bilançoları esas alınarak hazırlanmıştır)

Görüldüğü gibi çıkarların birleştirilmesi yönteminde şerefiye hesaplanmamış ve “yeni A” şirketinin bilançosunda şerefiye kalemi raporlanmamıştır.

Tablo 6: Çıkarların Birleştirilmesi Yöntemine Göre Yeni A Şirketi 31.12.20X1 Tarihli Bilançosu

Birleşme Sonrası	A
Varlıklar	
Nakit ve Nakit Benzerleri	1.370
Menkul Değerler	200
Ticari Alacaklar (net)	1.210
Stoklar	285
Maddi Duran Varlıklar (net)	3.100
Toplam Varlıklar	6.165
Borçlar ve Özsermaye	
Ticari Borçlar	2.265
Toplam Borçlar	2.265
Sermaye	2.800
Birikmiş Kârlar*	*1.100
Toplam Özsermaye	3.900
Toplam Borçlar ve Özsermaye	6.165

* “eski B” şirketi maddi duran varlıklarının gerçeğe uygun değeri olan 800 PB ile birleşme öncesi bilançosundaki kayıtlı değeri olan 700 PB arasındaki fark, *birikmiş kârlara* ilave edilmiştir.

3.2. Şerefiyenin İtfası, Değer Düşüklüğü Testi ve Raporlanması

SPK standartları (SPK Tebliği, Seri:XI No:25, onikinci kısım, madde 316) ve VUK değerlendirme hükümlerinde (VUK, Kanun No: 213, madde 326) şerefiyenin (VUK'na göre peştamallık) UFRS 3'den farklı olarak itfa'ya tabi tutulacağı belirtilmiştir. Buna göre söz konusu itfa süresinin SPK standartlarında 20 yılı geçmeyeceği belirtilmiştir. VUK hükümlerine (VUK 333 Sıra nolu Genel Tebliği) göre de şerefiyenin (tebliğde şerefiye, Gayri Maddi İktisadi Kıymetler içinde İşletmenin Mevcut Değeri olarak ifade edilmiştir) itfa süresi 15 yıl olarak belirlenmiştir. SPK standartlarının ilgili hükümlerinde, ayrıca şerefiyenin değerinde bir azalma belirtisi var ise değer düşüklüğü testi ile belirlenecek olası değer düşüklüklerinin giderleştirilerek maliyet değerinden düşülmesi gerektiği vurgulanmıştır.

TMS 36'da, UMS 36'da olduğu gibi, şerefiyenin kesinlikle itfa'ya tabi tutulmayacağı, yılda en az bir kez ya da değerinde azalma belirtisi var ise daha sık aralıklarla değer düşüklüğü testine tabi tutularak değer azalışlarının dikkate alınacağı belirtilmiştir.

Değer düşüklüğü testi ile ilgili olarak hem TMS 36, hem de SPK standartları 9. kısım hükümlerinde, şerefiyenin diğer varlıklardan veya varlık gruplarından bağımsız olarak nakit akışı yaratamayacağı, ancak, nakit yaratan birimlerin nakit akışına katkıda bulunacağı için tek başına geri kazanılabilir tutarının belirlenemeyeceği vurgulanmıştır. Buna göre şerefiyede değer düşüklüğüne ilişkin bir gösterge söz konusu olduğunda, değer düşüklüğü testinde geri kazanılabilir tutar, şerefiye için değil, şerefiyenin ait olduğu "nakit yaratan birim" (SPK standardında "nakit üreten birim") için belirlenmektedir.

Bu standartlarda; nakit yaratan birim, "diğer varlıklardan veya varlık gruplarından sağlanan nakit girişlerinden büyük ölçüde bağımsız bir nakit girişi yaratan belirlenebilir en küçük varlık grubu" olarak tanımlanmıştır. Geri kazanılabilir tutar ise, "bir varlığın veya nakit yaratan birimin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri (net satış fiyatı) ile kullanım değerinden yüksek olanı" olarak açıklanmaktadır. Ayrıca "kullanım değerinin", bir varlık veya nakit yaratan birimden gelecekte elde edilmesi beklenen nakit akışlarının bugünkü değeri olduğu belirtilmiştir. Görüldüğü gibi hem TMS, hem de SPK standartları, değer düşüklüğü ile ilgili kavramları hemen hemen aynı şekilde tarif etmektedirler.

"Nakit yaratan birim" terimini açıklayıcı birkaç örnek olarak, aynı perakende satış mağazaları zinciri bünyesinde birbirinden bağımsız satış mağazaları (süpermarket zincirleri); hammadden nihai ürüne kadar üretim yapan bir işletmenin transfer fiyatlama uygulayan birbirinden bağımsız üretim tesisleri; ve aynı

medya grubunun bünyesinden birbirinden bağımsız faaliyet gösteren farklı gazete, dergi, televizyon kanalları verilebilir.

Gerek TMS, gerekse SPK standartlarına (SPK Tebliği, Seri:XI No:25, dokuzuncu kısım, madde 223) göre, belli bir nakit yaratan birim ile ilgili şerefiyenin defter değeri ile geri kazanılabilir değeri karşılaştırılarak değer düşüklüğü testi yapılmaktadır. Geri kazanılabilir değer defter değerinden düşük olması durumunda ortaya çıkan değer düşüş zararı bilanço ve gelir tablosuna yansıtılır. Buna göre nakit yaratan birime ilişkin değer düşüklüğü zararı öncelikle bu birime dağıtılmış şerefiyeden düşülür. Değer düşüklüğü tutarının şerefiye tutarından büyük olması durumunda, şerefiye tutarını aşan kısım, nakit yaratan birimin diğer varlıklarına her bir varlığın defter değeri oranında dağıtılarak söz konusu varlıkların değerinden düşülür. Defter değerinde meydana gelen söz konusu azalışlar ilgili varlıklarda değer düşüklüğü zararı olarak dikkate alınır ve ilgili dönemin kâr zarar hesaplarında muhasebeleştirilerek gelir tablosuna aktarılır.

3.3. Negatif Şerefiye

Negatif şerefiye kavramına sadece SPK standartlarında yer verilmiştir (SPK Tebliği, Seri:XI No:25, onikinci kısım, madde 318). VUK hükümleri ve TMS standartlarında bu terime yer verilmemiştir.

SPK standartlarında negatif şerefiye, karşılıklı değişim işlemi tarihinde satın alınan varlık ve yükümlülüklerin rayiç değerlerinin, satın alma maliyetinden fazla olan kısmı olarak tanımlanmıştır. Söz konusu düzenlemede negatif şerefiyenin, bilançoda varlıklar arasında bir indirim kalemi olarak kaydedileceği belirtilmiştir.

Negatif şerefiyenin üç aşama ile yok edileceği belirtilmiştir. İlk olarak ortaya çıkan negatif şerefiyenin gelecekte oluşabilecek bir zarar veya gider ile ilişkili olup olmadığına bakılacaktır. SPK standartlarının söz konusu maddesinde, negatif şerefiye tutarının gelecekte oluşabilecek bir zarar veya gider ile ilişkili olması durumunda, bu tutarın ortaya çıktığı dönemlerde negatif şerefiyenin ilgili kısmının gelir tablosuna gelir olarak yazılarak yok edileceği ifade edilmiştir. Ancak negatif şerefiye, gelecekte ortaya çıkacak zararlar veya giderler ile ilişkilendirilemiyorsa, satın alınan parasal olmayan varlıkların makul tutarını aşamayan miktarı, amortismanına tabi veya itfa edilebilir varlıkların kalan ağırlıklı ortalama faydalı ömürleri dikkate alınarak sistematik bir şekilde gelir tablosunda gelir olarak raporlanmaktadır. Negatif şerefiyenin, parasal olmayan varlıkların makul tutarını aşan kısmı, ortaya çıktığı dönemde gelir olarak kaydedilerek gelir tablosuna aktarılmaktadır.

TFRS 3’de negatif şerefiye terimine yer verilmese de, tanımlanabilir varlıklar, yükümlülükler ve koşullu yükümlülüklerin net gerçeğe uygun değerinin birleşme maliyetinden yüksek olması durumunda, ortaya çıkacak farkın birleşme tarihinde gelir kabul edilip gelir tablosuna aktarılarak yok edileceği ifade edilmiştir.

SPK ve TMS hükümlerinde işletme içinde yaratılan şerefiyenin işletme tarafından kontrol edilen, maliyeti

güvenilir şekilde ölçülebilen ve ayrı olarak belirlenebilen bir ekonomik kaynak olmadığından dolayı varlık olarak kabul edilemeyeceği ve muhasebeleştirilemeyeceği belirtilmiştir.

Aşağıdaki tabloda yukarıda bahsi geçen SPK, TMS ve VUK mevzuatlarının şerefiye konusu ile ilgili karşılaştırılmaları tablo şeklinde özetlenmiştir.

Tablo 7: Karşılaştırmalı tablo:“Şerefiye ile ilgili düzenlemeler”

	SPK	TMS / TFRS	VUK
Kullanılan Terim	Şerefiye	Şerefiye	Peştamallık / Şerefiye
Negatif Şerefiye Terimi	VAR	YOK	YOK
Şerefiyenin Finansal Tablolarda Sunuluşu	Bilançoda Varlıklar arasında gösteriliyor	Bilançoda Varlıklar arasında gösteriliyor	Bilançoda Varlıklar arasında gösteriliyor
Negatif Şerefiyenin Finansal Tablolarda Sunuluşu	Bilançoda Varlıklar arasında bir indirim kalemi olarak gösteriliyor	YOK	YOK
Şerefiyeyi yok etme metodu	1) Amortisman / İtfa yoluyla giderleştirmek (en fazla 20 yıl) ve 2) Değerinde azalma belirtisi varsa değer düşüklüğü testi yoluyla giderleştirmek	Değer düşüklüğü testi yoluyla giderleştirmek	Amortisman / İtfa yoluyla giderleştirmek (en az 15 yıl)
Değer Düşüklüğü Testi Yapılma Sıklığı	Sadece değerinde azalma belirtisi varsa uygulanır	Yılda en az bir kez, eğer değerinde bir azalma belirtisi varsa daha sık aralıklarla uygulanır	YOK
Negatif Şerefiyeyi yok etme metodu	1) Gelecekte ortaya çıkabilecek bir gider veya zarar ile ilgiliyse bunların ortaya çıktığı dönemde gelir yazılması, 2) Bir gider veya zarar ile ilgili değilse: a) parasal olmayan varlıkların makul değerini aşmayan kısmı amortisman/itfa yoluyla gelir yazılması, b) parasal olmayan varlıkların makul değerini aşan kısmı ilgili dönemde gelir yazılması gerektiği belirtilmiştir.	Negatif şerefiye terimine yer verilmemiş ancak negatif şerefiye tanımına uygun bir farkın ortaya çıkması durumunda anında gelir yazılması gerektiği belirtilmiştir.	YOK

SONUÇ

“Şerefiye”nin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili ulusal ve uluslararası düzenlemeler birbirleri ile tam olarak örtüşmemektedir. Özellikle şerefiyenin itfasi ve negatif şerefiye konularında SPK standartları ile TFRS hükümleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. İki düzenleme arasındaki bu farkların temel nedeni söz konusu standartların farklı zamanlarda UFRS ve UMS’den aktarılmış ve yayımlanmış olmalarıdır. Son beş yıllık dönem içinde Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) bu konuya ilişkin standartlarını değiştirmiştir. İşletme birleşmeleri ile ilgili UMS 22 nolu standardın kaldırılarak yerine UFRS 3’ün getirilmesi en önemli değişikliktir. SPK standartlarının şerefiye ile ilgili hükümleri, UMS 22’ye bağlı kalınarak söz konusu standart yürürlükten kaldırılmadan önce hazırlanmıştır. UFRS 3’ün yayımlanması ve UMS 22’nin yürürlükten kaldırılmasından sonra gerekli değişiklikler SPK tarafından yapılmamış ve bu da söz konusu farklılıkların oluşmasına neden olmuştur.

TMSK tarafından hazırlanmış, UFRS ve UMS’nin güncel ve tam bir çevirisi niteliğinde olan, Türkiye Muhasebe Standartları 2005 ve 2006 yıllarında yayımlanmıştır. Gelecekte Türkiye’deki tüm işletmeler tarafından TFRS’nin uygulanması Yeni Türk Ticaret Kanunu taslak metninde yer almaktadır. Söz konusu düzenleme getirilirse, SPK gibi kuruluşların daha önceden yine çeviri yöntemi ile oluşturdukları standartlara ihtiyaç kalmayacaktır. Bu durumda SPK’nın söz konusu değişiklikleri hayata geçirmemesi, TFRS hükümlerinin uygulanmasına geçiş ile ilgili beklentilerinden kaynaklanıyor olabilir. Nitekim yakın zamana kadar ayrıca kendi muhasebe standartlarını yayımlayan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, 26 Ocak 2007 tarih ve 26415 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ”inin Maddi Olmayan Duran Varlıklar kalemi açıklamasında, TMS ve TFRS’nin uygulanması konusunda karar almıştır.

Kullanılan terimin anlaşılabilirliğinin zayıf olması, şerefiye ile ilgili ülkemizde yaşanan bir başka önemli sorundur. Kanımızca, söz konusu problem yukarıda açıklanan şerefiye ile ilgili hem ulusal hem uluslararası muhasebeleştirme ve raporlama kuralları ile de giderilememektedir. Örneğin, şerefiyenin değerlendirilmesi ile ilgili “geri kazanılabilir değer” kavramının ne derece anlaşılır olduğu araştırılması gereken bir konudur. Bir varlığın geri kazanılabilir değerinden bahsetmek, her ne kadar söz konusu terim hala çok açık olmasa da,

mümkünken; bir borcun geri kazanılabilir değeri ifadesi, borcun gelecekle ilgili bir yükümlülük tanımı ile uyuşmamaktadır.

Bunların dışında, şerefiye tutarının belirlenmesi ve değer düşüklüğü testinde yapılan hesaplamaların objektifliği de tartışma konusudur. “Kullanımdaki değer” olarak ifade edilen gelecekte yaratılacak nakit akışlarının bugünkü değeri, şerefiyeye konu nakit yaratan birimlerin geri kazanılabilir değerinin tespitinde önem arz etmektedir. Ancak gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeri ile ilgili olarak yapılan hesaplamalar, belirli varsayımlar ileri sürülerek mümkün olmaktadır. Gerek gelecekteki nakit akışlarının ne zaman ve hangi tutarlarda gerçekleşeceği, gerekse bu tutarların hangi iskonto oranı ile bugünkü değerinin hesaplanacağı yoruma açıktır.

Kanımızca “negatif şerefiye” kavramının UFRS ve UMS kapsamında, dolayısı ile TMS ve TFRS kapsamında yer almaması son derece olumlu bir gelişmedir. Bir işletmenin satın alınması sırasında o işletmenin varlık ve borçlarının gerçeğe uygun değerine ek olarak mevcut müşteri portföyü, ticari itibarı, deneyimli çalışanları, coğrafi konumu gibi iktisadi değerinin tespiti son derece güç olan değerleri için ödenen ek tutar, “hava parası”, olarak tanımlanabilecek “şerefiye”nin nasıl “negatif şerefiye”ye dönüşeceği mevcut muhasebe kural ve ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Zira genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, zaten bir işletmenin varlıklarındaki değer azalışlarının hangi sebeple olursa olsun göz önüne alınmasını öngörmektedir. Bu durumda işletmenin normal şartlar altında gerçek bir alış verişte belirlenecek değeri, o işletmenin gerçek değeridir ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre hazırlanmış finansal tablolarındaki işletmenin değeri her türlü değer düşüklüğünü içereceğinden bu gerçek değerden daha yüksek olamaz.

Son olarak, şerefiye ile ilgili bu tanımlayıcı makaleden sonra, bu konu ile ilgili yapılabilecek araştırmalar şu şekilde sıralanabilir:

- İşletme birleşmelerinde oluşan şerefiyenin toplam varlıklar içindeki oransal büyüklüğünün, birleşme sonrası getiriler ile ilişkisi;
- İşletme birleşmelerinde oluşan şerefiyenin toplam varlıklar içindeki oransal büyüklüğünün, birleşme sonrası işletmenin nakit akışlarındaki değişim ile ilişkisi;
- Şerefiye kaleminin finansal tablo kullanıcıları bireysel yatırımcıların yatırım kararlarına etkisi;
- Şerefiye teriminin anlaşılabilirliğinin artırılmasına yönelik yapılacak araştırmalar.

KAYNAKÇA

- Kurumlar Vergisi Kanunu**, Kanun No: 5520, 21 Haziran 2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazete
- Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi**, 1972, Cilt 10, İstanbul, Meydan yayınevi
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği**, 26 Aralık 1992 tarih ve 21447 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete
- SARIOĞLU, Kerem, 2004, “*Türkiye’de hazırlanan finansal tabloların anlaşılabilirliği, sorunlar ve çözüm önerileri*”, İstanbul, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi
- Sermaye Piyasalarında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ**, Seri:XI No:25, 15 Kasım 2003 tarih ve 25290 sayılı mükerrer Resmi Gazete
- Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ**, BDDK, 26 Ocak 2007 tarih ve 26415 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete
- The American Heritage Dictionary**, 1994, Third edition, New York, Dell Publishing
- Türkçe Sözlük**, 1998, Ankara, TDK Yayınları: 549, Dokuzuncu Baskı
- Vergi Usul Kanunu**, Kanun No 213, 10 Ocak 1961 tarih ve 10703 sayılı Resmi Gazete
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği**, Sıra No: 333, 28 Nisan 2004 tarih ve 25446 sayılı Resmi Gazete